

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตามประวัติศาสตร์นั้น รัฐบาลได้เข้าไปดำเนินการเมื่อประมาณร้อยปีมานี้เอง จึงนับว่าเป็นของใหม่สำหรับประเทศไทย ก่อนหน้านั้นการศึกษาทำกันอยู่ในวัด และมีพระภิกษุเป็นส่วนน้อยที่ได้รับการศึกษา¹

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นระยะที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกเป็นอย่างมาก และเริ่มก้าวเข้าสู่การปรับปรุงแบบสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าที่เป็นไปอย่างกว้างขวางจริง ๆ ได้เริ่มขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ในรัชกาลนี้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลของการศึกษาแบบตะวันตกเป็นอันมาก มีการจัดตั้งสถานศึกษาชั้นสูงขึ้นหลายแห่งซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองในเวลาต่อมา สถานศึกษาระดับสูงในชั้นนี้คือ สถานศึกษาดุสิตวิทยาลัย ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและยุคคณะสมัย โลกมีพัฒนาการจากแรงกระตุ้นหลายอย่างอันอาจจำแนกแรงกระตุ้นสำคัญ ๆ ดังแต่ละยุคก่อนจะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกจนถึงปัจจุบันได้เป็น 5 ประการ คือ

1. เป็นอิทธิพลของแนวความคิดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดจากประเทศตะวันตก
2. ความต้องการกำลังคนของทางราชการ
3. พัฒนาการทางด้านการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย

¹ อารัมภอรรถ บั. ชอว์ และ บ้าง นวิหรี, อาจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2511), หน้า 1.

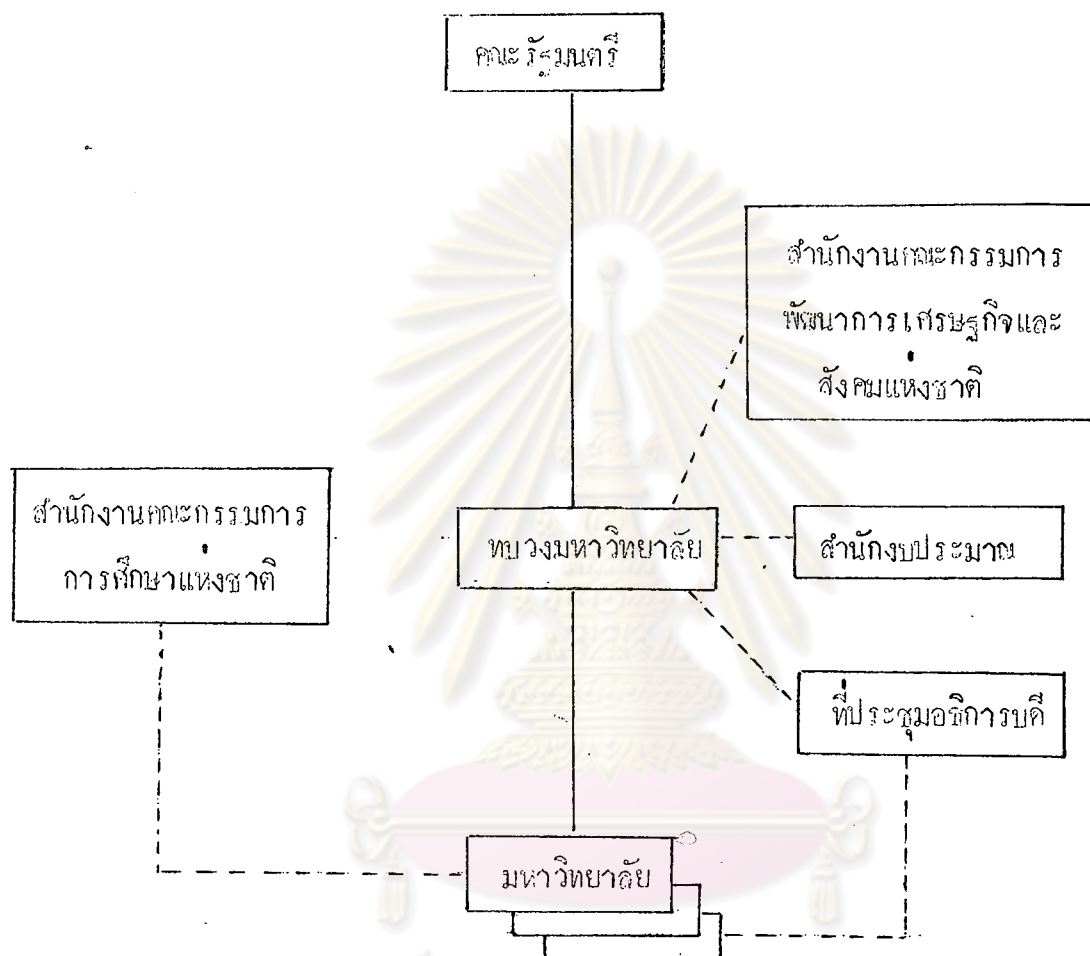
4. การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
5. การเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา¹

ปัจจุบันสถาบันระดับอุดมศึกษาของไทยมีรวมทั้งสิ้น 14 แห่ง มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งล่าสุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งที่สองที่รับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน เปิดทำการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 มหาวิทยาลัยทั้ง 14 แห่งนี้สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย อาจารย์ประจำเป็นข้าราชการพลเรือนมหาวิทยาลัย ต้องเสนอขออนุมัติงบประมาณต่อรัฐบาล สำนักงานงบประมาณมีอิทธิพลในการพิจารณางบประมาณของมหาวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีอำนาจในการวางแผนระยะยาวของมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีหน่วยราชการอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยในเรื่องการบริหารทางวิชาการ ความร่วมมือระหว่างประเทศและการบริหารงานบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย, "การมหาวิทยาลัย," อุดมศึกษา เอกสารเผยแพร่ของมหาวิทยาลัย, ปีที่ 6, ฉบับวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัย (กันยายน 2514), หน้า 4.

ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับส่วนราชการต่าง ๆ¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่องระบบการอุดมศึกษาไทย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2522), หน้า 86.

จากผลของการพัฒนาทางการศึกษามาเป็น เวลาหลายร้อยปี ปัจจุบันภารกิจของ มหาวิทยาลัยได้แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ทั้งนี้โดยการมองในแง่ของหน้าที่ในการปฏิบัติ งาน อันได้แก่

การสอน เพื่อผลิตบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือการพัฒนากำหนด

การวิจัย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับบัณฑิตศึกษานั้น ผู้สอนอยู่ชายแดนความรู้หรือขอบฟ้าแห่งความรู้อยู่แล้ว ถ้าไม่ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ มาเพิ่มเติมโดยอาศัยวิธีการวิจัยก็เท่ากับเดินถอยหลัง และนิสิตนักศึกษาก็จะตามทันในที่สุด นอกจากนั้นทฤษฎีหลักการและข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ที่ได้รับจากทั้งการวิจัยบริสุทธิ์และการวิจัยประยุกต์ก็ยังมีประโยชน์โดยตรงในการนำไปปรับปรุงโลกของเราในทุกๆ ด้านอีกด้วย

การบริการชุมชน ได้แก่การนำความรู้และบัณฑิตไปช่วยในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาสังคม ให้ดีขึ้น ผลิตบัณฑิตเพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ อันเป็นที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ สาขาวิชาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและฐานทางวิชาการในการวางแผนนโยบายสำคัญต่าง ๆ ของประเทศและตอบสนองต่อความต้องการของมนุษยชาติในทุก ๆ ด้าน

และถ้ามองในแง่ของเป้าหมายก็จะพบว่า ถ้าจะแบ่งภารกิจออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ก็คือ เป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายของสังคม อนึ่งภารกิจอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเภทย่อมจะแตกต่างกันไปตามความต้องการ ความกดดันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศนั้น ๆ

สีปอนนท์ เกตุทัต ได้สรุปหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ 4 ประการ โดยยึดความเป็นเลิศทางวิชาการ คือ

- 1. ให้การศึกษาวิชาชีพชั้นสูงที่จะทำให้นักศึกษาได้ยึดไปประกอบอาชีพ ในการผลิตนักศึกษาในวิชาชีพต่าง ๆ มหาวิทยาลัยควรมีแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ

¹ พรชูลี คุณานุกร, "ภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา," สู่การอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 16-23.

2. ให้การศึกษาวิชาการมูลฐาน คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ และวิทยาการ ที่จะทำให้นักศึกษาเป็นผู้รอบรู้กว้างขวาง มหาวิทยาลัยต้องสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีส่วนโดยตรงในการจัดและทำกิจกรรมส่งเสริมในและนอกหลักสูตรที่จะทำให้นักศึกษาซาบซึ้งในความรู้นี้

3. ทำการวิจัย แสวงหาความรู้ใหม่ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การค้นคว้าไต่หาคความจริง มุ่งให้นักศึกษาเป็นผู้มีความคิด วิจัยค้น มีความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ

4. เป็นสถาบันที่ถ่ายทอดความรู้และศิลปวัฒนธรรมไปยังชุมชน มหาวิทยาลัยจะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักศึกษา เพื่อให้จะได้ถ่ายทอดไปยังประชาชนต่อไป

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ 3 ประการ คือ

1. สอนนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ในศิลปวิทยาการยอดเยี่ยม
2. วิจัยในศิลปวิทยากว้างขวางทุกแขนง ¹ วิชา
3. ข้าราชการ ² โดยตรงแก่สังคม และ

เอกวิทย์ ณ ถลาง ยังได้กล่าวถึงหลักการสากลเกี่ยวกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัยว่ามีอยู่ 3 ประการ เช่นกัน คือ

1. มหาวิทยาลัยควร เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิทยาการและวัฒนธรรมในระดับสูงสุดของชาติ
2. มหาวิทยาลัยควร เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยศาสตร์แขนงต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมแทนแห่งวิทยาการขยายตัวออกไปมิหยุดยั้ง

¹ ลีปนนท์ เกตุทัต, "งานมหาวิทยาลัย," วารสารการศึกษาแห่งชาติ, (4 พฤศจิกายน 2514), หน้า 27-36

² ป๋วย อึ๊งภากรณ์, "ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา," อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สีตางค์ มงคลสุข, (30 สิงหาคม 2514), หน้า 31-42,

3. ฐานและเกียรติภูมิที่เป็นแหล่งวิทยาการ มหาวิทยาลัยควรให้บริการ แก่สังคมในรูปโครงการพิเศษเฉพาะเรื่อง โดยอาศัยมหาวิทยาลัยที่มีอยู่¹

สำหรับโครงการพิเศษที่วางนี้ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศได้ดำเนินการมาแล้ว ด้วย ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนประชาชนและธุรกิจ เอกชน โดยผู้บริหารยึดหลักว่า มหาวิทยาลัยเป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง กิจกรรมธุรกิจจะประสบ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับสินค้าและตลาด แคนทางของมหา วิทยาลัยหรือการอุดมศึกษาจะยังเป็น หนทางแบบมีคณะกรรมการที่ยังไม่เปิดออกสู่มหาชน ดังนั้นมหาวิทยาลัยอะเดลฟี (Adelphi) จึงได้เปิดหนทางการศึกษาไปสู่ประชาชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัย เป็นการให้บริการแก่ประชาชน ทางการศึกษา แก่ผู้สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเองแต่ไม่มีโอกาสจะเข้าไปศึกษาใน มหาวิทยาลัยด้วยอุปสรรคต่าง ๆ กัน เช่น ความไม่สะดวกในการเดินทาง หรือมีอาชีพหลักอยู่ แล้วไม่เลิกตัวไปไม่ได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยอะเดลฟีจึงจัดบริการให้ชนิดที่เรียกว่า "ถึงบ้านได้บ้าน" แก่ผู้สนใจด้วยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายที่เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าของการศึกษา โครงการ ต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น ได้แก่

1. โครงการ "แขกทางวิชาการ" (guest scholar) คือ เปิดโอกาส ให้ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการบรรยายโดยไม่รับหน่วยกิต
2. โครงการรับเลี้ยงเด็ก (day - care center) มีทั้งสถานที่ของ มหาวิทยาลัยที่จัดขึ้นตรงหาก เป็นบริการแก่ผู้ปกครองในละแวกนั้นที่คงการออกไปประกอบ อาชีพเพราะเป็นเมืองแห่งธุรกิจ
3. โครงการศูนย์รวมข่าวสาร จัดโดยห้องสมุดของมหาวิทยาลัย เป็นแผนก ที่รวมข่าวสารและเอกสารสำคัญ โดยเฉพาะทางด้านธุรกิจ เช่น หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ของ มหานครนิวยอร์ก คือ นิวยอร์กไทม์ ก็จะเก็บรวบรวมอยู่ในแผนกบริการนี้ผู้สนใจจะค้นคว้า เรื่องราวข้อมูลจากอดีตถึงปัจจุบัน

¹ เอกวิทย์ ๒. ถกลาง, "สิ่งพึงปรารถนาบ้านวิชาการ," จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอุคมคติ (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมนักสตรแห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 69-74.

4. โครงการแนะแนวอาชีพ ได้รับความสนใจจากสุภาพสตรีมาก
5. โครงการจัดอาจารย์ไปบรรยายนอกสถานที่ ได้แก่ พนักงานที่ไม่สามารถจะทำงานประจำไปได้ทางหน่วยก็จะจัดเตรียมห้องบรรยายไว้ให้ เช่น พนักงานการทำเร็ด และต่อไปจะขยายบริการไปสู่พนักงานการบินด้วย เป็นการแก้ปัญหาหนักที่ทะลุดอกกลางคันได้วิธีหนึ่ง ทำให้ไม่เสียเวลาและโอกาส
6. โครงการเปิดบรรยายบนรถไฟสำหรับนักธุรกิจที่กำลังเดินทางที่ไม่ต้องเสียเวลาทุกวินาทีอันมีค่าของเขาไปเป็นปริญญาทางด้านการบริหารธุรกิจ (M.B.A.)
7. โครงการเปิดห้องบรรยายที่ห้องสมุดประชาชน ได้รับความร่วมมือจากห้องสมุดหลาย ๆ แห่ง และมีผู้สนใจไม่ฟังคำบรรยายกันมาก เพราะสะดวกในการเดินทาง นำที่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ จะนำไปรับเอง ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้สนับสนุนค่ารถต่าง ๆ ให้แก่ห้องสมุดเป็นการตอบแทน
8. โครงการการศึกษานักใหญ่ เปิดโอกาสให้ผู้มีอายุที่ถึงการศึกษาไปนานและต้องการจะหวนกลับไปเรียนใหม่ มหาวิทยาลัยถือว่านักศึกษาประเภทนี้มีประสบการณ์ชีวิตมากมายแล้วจึงเปิดโอกาสให้ออกความเห็นและบางครั้งให้ร่างหลักสูตรเองด้วย หลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นแบบผสมผสานและการศึกษาทั่วไป
9. โครงการถ่ายทำภาพยนตร์ของคณะผู้สามารถคนได้รับความร่วมมือจากบริษัทภาพยนตร์ และนักศึกษาจะต้องมีผลงานของตนเอง โดยในชั้นต้นมหาวิทยาลัยสนับสนุนเรื่องเงิน เมื่อชายผู้ถ่ายภาพเงินก็จะกลับเข้ากระเป๋าต่อไป ส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์เพื่อการศึกษาวงการแพทย์และสารคดีและงานสังคมสงเคราะห์¹

¹ Timothy W. Costelloe, "Service and Balance in the Comprehensive College and University," New Direction for Higher Education Series, no 27, (San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1973), p.43-48.

เหล่านี้ เป็นกิจกรรมเพื่อการบริการชุมชนที่มหาวิทยาลัยอะเดลฟี (Adelphi) จัดทำ และได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนประชาชนและธุรกิจเอกชน เป็นการกระจายการอุดมศึกษาไปสู่มวลชนโดยทั่วถึง นั่นที่เราจะได้พิจารณาเป็นแนวทางต่อไป

จากข้อเสนอแนะของนักการศึกษาดังกล่าวแล้ว ทำให้มองเห็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ว่า มหาวิทยาลัยควรมีหน้าที่อย่างน้อย 3 ประการ คือ หน้าที่สอน หน้าที่วิจัย และหน้าที่ บริการสังคม ภารกิจทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมหาศาล ทั้งโดยทางตรง และโดยทางอ้อม ฉะนั้นการลงทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาแม้จะต้องใช้งบประมาณมีละพัน ๆ ล้าน ก็เป็นสิ่งที่รัฐบาลทุกประเทศจะต้องยอมรับ เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนมานั้นเกินกว่าค่า ของเงินที่ลงทุนไป และไม่อาจจะประเมินออกมาเป็นจำนวนเงินได้ ดังเช่นที่ เฮาเวิร์ด อาร์ เบาเวน (Howard R. Bowen) กล่าวว่า "ภารกิจของมหาวิทยาลัยนั้นประมาณค่ามิได้"¹

มหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่ทั้ง 3 ประการนี้ได้สมบูรณ์เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระบบ และ บุคลากรของมหาวิทยาลัย บุคลากรที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่จะทำงานในหน้าที่ของมหา- วิทยาลัยบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยนั่นเอง เพื่อให้อาจารย์ ใ้ปฏิบัติภารกิจดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำสิ่งที่จะ ต้องให้การสนับสนุนและให้โอกาสแก่บรรดาอาจารย์ โดยการ "จัดเวลา" เช่น "จัดให้อาจารย์ ใ้มีโอกาสลาพักเพื่อไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ เช่น ทำวิจัย การให้ทุนภาคฤดูร้อน การประชุม เิจงปฏิบัติการ การให้การศึกษา ตลอดจนถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งทั้งหมดถือว่าการพัฒนา อาจารย์ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของอาจารย์"²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Howard R. Bowen, Investment in Learning, (San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1978), p. 445-447.

² R.I. Miller, Evaluating Faculty Performance, (San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1972), p. 10-11.

การให้อาจารย์มหาวิทยาลัยไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ (sabbatical leave) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ กำนันดังกล่าวแล้ว นับเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ต่างประเทศเขาปฏิบัติมาเป็นเวลาเกือบศตวรรษแล้ว ทั้งนี้เพราะเขาคิดว่าการที่จะเป็นศาสตราจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการสูงสุดของสถาบันอุดมศึกษานั้น มีจุดเน้นตรงที่ตองเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ โดยการวิจัยวิเคราะห์ (หรือโดยความคิดสร้างสรรค์ของคุณในลักษณะ philosophizing) แล้วประกาศใหม่หาชนทราบเท่าที่ตนรู้จึงจะเป็นอาจารย์ของศาสตร์โดยแท้ การจะค้นหาสิ่งใหม่นี้มักได้จากการค้นคว้าส่วนหนึ่งไว้ทำวิจัย หรือขอลาพักการสอนเป็นครั้งคราวในลักษณะของการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการนั่นเอง

ปัจจุบันทบวงมหาวิทยาลัยได้สังเกตเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการให้อาจารย์ได้มีเวลาพักการสอนเพื่อปฏิบัติงานค้นคว้าวิจัย แ่่งและเรียบเรียงตำรา ตลอดจนให้บริการแก่ชุมชน จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการให้ข้าราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2524 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2524 และได้ให้มหาวิทยาลัย/สถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยออกรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ข้าราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการตามระเบียบนี้ได้ สำหรับมหาวิทยาลัยที่มิระเบียบเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วให้ยกเลิกระเบียบส่วนนั้นของมหาวิทยาลัย/สถาบันภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ระเบียบว่าด้วยการนี้ประกาศใช้และให้ใช้ระเบียบของทบวงมหาวิทยาลัยนี้แทน

ทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยการให้ข้าราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ พ.ศ. 2523 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2524) อาจจะทำไดดังนี้

1. การวิจัย
2. การแต่งหรือเรียบเรียงตำราทางวิชาการ
3. การไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอย่างอื่น ซึ่งได้รับความ

เห็นชอบจากคณะกรรมการที่มหาวิทยาลัย/สถาบันได้มอบหมายให้พิจารณา¹

ดังนั้น เมื่อหลักการของการให้อาจารย์มหาวิทยาลัยไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ มีความสำคัญต่อการอุดมศึกษาเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก และเป็นที่ยอมรับในระบบอุดมศึกษาของไทยเช่นนี้แล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าในบรรดาอาจารย์และผู้บริหารมหาวิทยาลัยทั้งที่มีการใช้ระเบียบนี้แล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น และมหาวิทยาลัยที่คำริจะใช้หรือยังไม่คิดจะใช้มีความสนใจ เข้าใจ และเล็งเห็นความสำคัญต่อประเด็นปัญหานี้หรือไม่ และเห็นว่าเหมาะสมต่อระบบอุดมศึกษาของไทยหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังไม่พบว่าได้มีการทำวิจัยเรื่องนี้ภายในประเทศมาก่อน จึงได้เลือกศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระเบียบและส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในด้านการปรับปรุงคุณภาพอาจารย์และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
2. ศึกษาความสำคัญและความต้องการของผู้บริหารและอาจารย์ต่อการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
3. ศึกษารูปแบบของการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเพื่อเสนอแนวทางในการวางแผนและโครงการในการอนุมัติโครงการ

---

¹ ระเบียบทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยการให้ข้าราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ พ.ศ. 2523 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2524).

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความคิดเห็นของบุคคล 2 กลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะอาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย คือการสอน การวิจัย และการให้บริการทางวิชาการ ส่วนผู้บริหาร เป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายของสถาบันอันจะเอื้ออำนวยให้คณาจารย์ได้มีโอกาสปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและสมรรถภาพของตนในทุก ๆ ด้าน จึงจำเป็นต้องดำเนินการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่เป็นเจ้าของปัญหาโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสบุคคลเหล่านี้ได้แสดงทัศนะในเชิงประเมินตนเอง ว่ามีความเข้าใจและเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้อย่างไร

ขอบเขตของการสำรวจครอบคลุมทั่วแปรคือไปนี้

1. ขอบเขตทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ
2. บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์เกี่ยวกับ
  - งานสอน
  - งานวิจัย
  - งานบริการวิชาการแก่ชุมชน
3. ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการให้คณาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้

ทางวิชาการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- การไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ หมายถึง
  1. การวิจัย
  2. การแต่งหรือเรียบเรียงตำราทางวิชาการ
  3. การไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอย่างอื่น ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่มหาวิทยาลัย/สถาบันใดมอบหมายให้พิจารณา

¹ระเบียบทบทวนมหาวิทยาลัยว่าด้วยการให้คณาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ พ.ศ. 2523 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2524).

- สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง มหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และ มหาวิทยาลัยเปิด

- ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ดังต่อไปนี้ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าภาควิชา

- อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการประจำสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีหน้าที่หลักคือ การสอน วิจัย และบริการวิชาการแก่ชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับปริญญาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีตำแหน่งวิชาการคือ อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ไก่ชนผู้พิชิตพื้นฐานในหาร เหนือและคณบดีบริหารมหาวิทยาลัยได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ ให้ปรับปรุงการให้บริการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจทั้ง 3 ด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ
2. ผลการวิจัยจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเร่งดำเนินการปรับปรุง การดำเนินงานให้รัดกุมและสอดคล้องกับความต้องการของ อาจารย์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพใน การปฏิบัติภารกิจทั้ง 3 ด้าน
3. ผลการวิจัยนี้คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ แก่ผู้บริหารระดับสูงที่จะนำไปใช้ในการ วางแผนและดำเนินการ เพื่อปรับปรุงโครงการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทาง วิชาการ
4. อาจารย์ทั้งหลายจะได้เข้าใจวัตถุประสงค์แท้จริง ของการให้อาจารย์ไป ปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นประโยชน์แกผู้บริหารและอาจารย์ในการใ้ บริการ

5. ใ้ค้แนวทางทงในการปรับปรุงระเบียบกรให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อ
เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ และส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม
ยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
ทั้งในการปรับปรุงคุณภาพอาจารย์และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของ
มหาวิทยาลัยต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย